

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h. ali gl. 6 60
pol leta 6 „ 60 „ 3 30
četrť leta 3 „ 40 „ 1 70

Posamične številke stanejo 10 vin.
Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11 uri popoldne.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

Oglašni in poslanice se računijo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrid.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

—>>>><<<<—

»Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopolni naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.

„PRIMOREC“

izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1 60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Solaki ulici in Jellersitz v Ninski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrončič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

Klerikalni prvaki med „ljudstvom“.

I.

Že zdavnaj so bobnali po javnosti, da ustanovijo katoliško politično društvo za sodni okraj Ajdovščina; nò, končno so ga ustanovili, in na dan Malega Šmarna se je vršil na Cesti shod tega „katoliškega“ društva. „Shod“ je bil neznamen shodek, na kateri so nagnali nekaj svojih ljudij — vsi pametni možje so ostali daleč proč od tega shoda ali je sel morda kedo pogledat baš iz radovednosti, kaj povedo narodni zveličarji. V „Prim. Listu“ čitamo, da je bilo na shodu okoli 150 udov in povablencev. S tem listom se ne bomo prerekali, ali je bilo 150 ali le 50 navzočih, ker „Prim. List“ ob takih prilikah vidi vse po dvoje ali po troje, in še nikdar ni povedal resnice. Kaj mislite, da jo je v tem slučaju? — S kratka: shodek je bil neznamen, še opazilo se skoro ni, da zboruje ta dan na Cesti katoliško politično društvo za sodni okraj Ajdovščina, kakor se glasi mogočni naslov. Zato se s shodom kot takim ne bomo pečali, ali ogledati si hočemo, kaj so govorili klerikalni prvaki na Cesti, opiraje se na „Prim. Lista“ št. 37. in 38., kjer čitamo poročilo o govorih klerikalnih prvakov na dan malega Šmarna pod Čavnom.

Na shod sta prišla klerikalna prvaka deželna poslanca profesor Berbuč iz Gorice in župnik Grča iz Šempasa. Kot tretji prvak je fungiral slavnj kamenjski župnik Kosec, nò, in da ne bo razžaljenja, kot četrti svetokrižki župan Jožef Vovk. Njegova Rudečeličnost, „narodni ljubljeneč“, je bil od težkega narodnega dela tako utrujen, da ni mogel na shod, pač pa je milostno spisal drobno pismo, v katerem je lepo pozdravil zborovalce....

Kot prvi govornik je nastopil kamenjski župnik Kosec, čegar afeta s čavensko krasotico in njega imeniti „ni-resi“ so Podčavencem še v živem spominu, ter razlagal namen društva, kateri ni drugi nego ta: pospeševati krščansko politiko. Rekel je (po „Prim. L.“):

„Povsod, tudi v politiki smo Kristusovi podložniki, navezani na njegove zapovedi. Da bodo svetne postave pravične, se morajo ujemati z Božjimi zapovedmi. Brez vere ni mogoče pravično urediti družabnih razmer.“

Skrb za to življenje ne sme izključevati skrbi za večnost; nemarnost v verskih rečeh pa vničuje časno srečo. Krščanska politika je politika edinosti. Edino le kršč. ljubezen in pravičnost, ki slonite na pravi veri, zamoreti zediniti vse ljudi, ki so dobre volje. Vera sicer ne daje vsakdanjega kruha, pač pa skrbi, da se ga nekateri ne preobijejo, drugi pa stradajo. Res da v zbornicah ne prašajo poslancev, kake vere so; pač pa bo le veren kršč. poslanec glasoval za pravične postave v judovskem smislu, liberalac za liberalne, ki dajajo oblast mogočnim, zatirajo pa reveža.

Shod soglasno pritrdi stavljeni resoluciji: „Kat. polit. društvo za sodni okraj Ajdovščina je prepričano, da se dajo družabne razmere vrediti edino le po naukih krščanske vere, zato bo vedno na to delovalo, da se bodo vse postave ujemale s katoliškimi načeli“.

Ponatisnili smo to radi tega, ker je prava kolobocija, nekaj skupaj vrženih besed in fraz, in te zabeljene s Kristusom, z zapovedmi, z edinostjo, krščansko ljubeznijo, pravičnimi postavami itd., vse skup klobasanje brez smisla, brez jedra, pač tako, kakor govorijo klerikalni prvaki dosledno ob takih prilikah. Najgrše je pa vlačenje Kristusovega imena na take umazane shode, kjer se ljudstvo le slepi in farba. Vidi se pač, da izvestnim ljudem ni sveta nobena reč več, niti Njegovo vzvišeno ime, marveč da imajo isto vedno na jeziku, dobro vedo, da na ta način najlažje slepijo in varajo ter izsiljujejo iz ljudstva slepo pokorščino in pasjo udanost ter trepet pred peklom, kakor izsili cestni ropar s kolom iz popotnika denar....

Iz vsega Kostevega govora bi vzeli le dvoje: Kristusove zapovedi v politiki in pa resolucijo. Na to vprašamo: Kaj pa je Kristus učil politiko, in še posebej tako, kakoršno uganjajo naši politikujoči nunci ter kedaj je dal politične zapovedi, katerih se moramo držati? Povejte nam, kake so te zapovedi? Toliko govorijo o teh „zapovedih“, ali se nihče nam ni povedal, kako se glasijo. Morda nam pove g. Kosec?!

Z resolucijo pa bijejo sami sebe po zobeh. Pravijo, da le nauki krščanske vere morejo vrediti naše družabne razmere.... Za Boga, zakaj pa že niso uredili ti nauki družabnih razmer? Saj krščanska vera vendar ni od včeraj! Saj obstoji že stoletja in sto-

letja, in sedaj pišemo že 1902. leto po Kristusovem rojstvu! Kaj pa so delali toliko časa, da še niso uredili družabnih razmer, ako je resnična trditev katoliškega duhovnika, da se dajo družabne razmere urediti edino le po naukih krščanske vere?! Ako krščanska vera ni uredila družabnih razmer skozi stoletja, kaj jih bo sedaj na komando neznanega kamenjskega Kosca? —

Ali, ali njih namen ni urejati, ampak razdirati, in tekom stoletij so si pridobili to slavo, da so razdrli naš narod že skoro popolnoma. In razdirati ga hočejo še dalje, da bo delo popolno: da bo naš kmet slepo ali drago orodje farovža, verski fanatik, analfabet, s kratka: tisto „dobro ljudstvo“, katero drži v eni roki rožni venec, v drugi pa opojno pijačo, to zaveznico farovžev v poumnevanju ljudstva. Kristus je učil ljubezen do bližnjega, današnji krivi preroki pa učijo: Zaničaj ga! Pohij ga!

Taka je tista toli hvalisana „krščanska“ edinost, in na tak način urejajo družabne razmere med Slovenci. Zato pa so vse tiste pridige o „krščanski“ ljubezni itd. le nesramne „flavze“.

Klerikalni terorizem

c. kr. šolskih oblastij.

III.

„Gorica“ je upala ob začetku razkola l. 1899., da bo vse učiteljstvo drвило za njo pod klerikalni jarem. In kako vneto se je kazala za učiteljstvo — čujte! — proti „Soči“. Čitatelji se še spominjajo, da je neki starejši učitelj napisal par pikrih vrstic nasproti blodnjam nekaterih kratkovidnežev, ki niso videli pred seboj neskončnega klerikalnega brezna, v katero so padali, — in takoj je „Gorica“ ogorčeno protestovala proti „Maulkorbu“, kateri hoče obesiti ubogemu učiteljstvu — „Soča“. Joj, kako vneto je bila klerikalna mamica za svobodo v izvrševanju političnih pravic. „Soča“ je bila postavljena v nasprotje z „Gorico“ v luč strahovite zatiralke.

Toda vremena so se zjasnila. Naše učiteljstvo noče nazaj starih mežnarških dobrot, marveč hoče biti po zaslugi uvaževano in spoštovano, nezavisno od farovžev.

Saj ne sme biti drugače! — Zato ni drвило za „Gorico“ v naročje politikujočih nunciev, ali zato je tudi klerikalna banda obrnila bojno kopje proti slehernemu svobodnejšemu pojavu med učiteljstvom, da, nastopila je doba sistematskega preganjanja s podlim denuncijanctvom, obrekovanjem, natolcevanjem, kar je priklicalo nad neljube učitelje celo vrsto disciplinarnih preiskav, v katerih so kar teknovali krive priče, kako se bolje prikupijo — farovžem. Kaj tako podlega, tako peklenko zlobnega še ni videla kaka dežela. „Osar tutto“ je geslo, katero so si naši brezbožni kavci izposodili iz latre. — Disciplinarni preiskave niso lazenake, niso javne, in v tem tiči vse zlo. Obdolženec ne dobi ovadbe pred oči, ne spisov o preiskavi, ne vé, kaj in kako pričajo proti njemu, ne more se zagovarjati tako, kakor bi se sicer mogel in moral, ali tudi ne more po zaslugi nastopiti proti obrekovalcem, ki so lepo skriti. — Vkljub temu je padla večina preiskav v vodo, pa tudi one disciplinarni kazni, ki so bile zadnje čase naložene, bi najbrže nikdar ne padle na uboge klerikalne žrtve, ako bi bil zagovor mogoč tako, kakor pred kazenskim sodnikom, in pa, ako bi klerikalni generali ne lazili v Trst tako, kakor so sami izdali v „Gorici“ 30. avgusta.

Ker je „Gorica“ že tolikokrat omenjala deželni šolski svet, moramo tu takoj povedati nekaj bolj konkretnega. Ta najvišja deželna šolska oblast šteje 7 pravih članov, ki glasujejo, med temi so štirje klerikalci, včasih se pridruži še peti, s katerimi je tudi šesti vselej, ko gre le za Slovence. In v teh disciplinarnih preiskavah se je ta c. kr. šolska oblast čudovito zanimala za vsako podrobnost, nalagala nove preiskave ter postrovala od prve instance sklenjene kazni. Kaj podrobnega nismo do letos še nikdar opazili. — Kavci so danes neizmerno zadovoljni s c. kr. deželnim šolskim svetom. Da so tu morda prodrli s svojim terorizmom, notemo trditi; pravi izraz naj dostavijo čitatelji sami.

Toda s c. kr. okrajnimi šolskimi sveti kavci še niso zadovoljni. Preveč nesramnih ovadb je bilo položenih ad acta po kratki poizvedbi o resnici; premalo naprednih učiteljev je bilo karniflanih, — in pri oddajanju učiteljskih služb so kavci premalo komandi-

— 14 —

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski pisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje.)

Po teh besedah pogledata Matija in Zbišek viteza, na to pa spustita na pol izvlečene meče nazaj v nožnice in pobesita glave. Nista se zgolj prestrašila, marveč se tudi globoko poklonila pred tem slovečim in njima dobro znanim imenom, kajti Povaša iz Tačeva je bil plemič odličnega rodu in bogat gospod, ki je imel dokaj posestev poleg Radomije; ob enem pa je bil tudi jeden izmed najslavnejših vitezov v poljski deželi. Pevci so popevali o njem pesmi kot o vzoru časti in moči, proslavljaje njegovo ime ob enem z imenom Zaviša iz Garbova, Tarureja in Skarbka z Gore, Dobka iz Olešnice, Janka Našana, Mikolaja iz Moskoreva in Zindrama iz Maškovic. V tem trenutku je on nekako predstavljal kraljevo osebo, in razhudovati se nanj, značilo bi toliko, kakor izročiti svojo glavo rablju pod meč.

Matija se je knalu zavedel ter spregovoril z glasom, polnim spoštovanja:

„Čast in poklon vam, gospod, vaši slavi in moči.“

„Poklon tudi vam, gospod,“ odvrne Povala, „dasi-ravno bi mi bilo ljubše, da se nisem seznanil z vama po tako težkem prestopku.“

„Kako to?“ vpraša Matija.

Ali Povala se obrne k Zbišku:

„Kaj si storil ti, mladenič? Na javni cesti, skoro pred kraljevim gradom, si napadel poslanca? Ali veš, kaj te čaka?“

„Napadel je poslanca radi tega, ker je mlad in bedast, radi česar mu je to lože storiti, nego premisliti,“ reče Matija. „Toda ne boste ga sodili prestrogo, ko vam vse izpovem.“

„Jaz ga ne bom sodil. Moja dolžnost samo je zvezati ga.“

„Kako to?“ oglašil se Matija mračno.

„Tako je kraljevo povelje.“

Na to nastane za nekaj časa molčanje.

„Plemič je,“ reče končno Matija.

„Nù, pa naj priseže na svojo viteško čast, da sam dospe pred sodnijo.“

„Prisežem!“ zakliče Zbišek.

„Dobro! Kako se imenujete?“

Matija mu pove ime in grb.

„Ako pripadata k dvoru Ane Danute, prosita jo, naj se potegne za vaju pri kraju.“

„Midva ne spadava k njenemu dvoru. Prihajava iz Litve od kneza Vitolda. Koliko bolje za naju, ako

bi ne bila naletela na ta dvor! Radi tega srečanja je prihrula na mladeniča nesreča.“

Tu jame Matija pripovedovati, kaj se je bilo zgodilo v krčmi, kako so dospeli skupaj z dvorom, kako se je bil Zbišek zaobljubil; proti koncu pa ga pograbi taka jeza na Zbiška, ki je bil kriv, da sta dospela v ta neugoden položaj, da se obrne k njemu ter zakliče:

„Bolje bi bilo za-te, da bi bil padel pod Vilno! Kaj si si, razbojnik, neki mislil?“

„I nù,“ odvrne Zbišek, „po svoji obljubi sem prosil Jezusa, naj mi pošlje kakega Nemca, pa tudi dar sem mu obljubil; ko sem torej zagledal ono pavovo perje in poleg njega plašč s črnim križem, takoj je zaklical neki glas v meni: „Udri na Nemca, kajti to je pravi čudež!“ Nù in napadel sem ga... ali kdo bi ga ne bil napadel?“

„Poslušajta!“ spregovori Povala. „Jaz vama ne želim nič hudega, ker razvidim, da se je pregrešil ta mladenič bolj vsled svoje prirojene lahkomišljenosti, nego iz hudobije. Rad bi spregledal njegov prestopok ter pustil ga oditi dalje, kakor bi se ničesar ne bilo pripetilo. Toda to zamorem storiti samo takrat, ako bi nam ta komtur obljubil, da se pri kralju radi tega ne pritoži. Poprosite ga, nemara se tudi on usmili mladeniča.“

„Rajše odidem pred sodnijo, nego bi se poklonil

rali. C. kr. okrajni šolski sveti so bili tako brezobrazni, da pri oddaji razpisanih učiteljskih mest niso z dolžno spoštljivostjo upoštevali zahtev kakega vsiljivega nuncia. Za jeden slučaj vemo, da je c. kr. okrajni šolski svet imenoval učitelja, ki je silno antipatičen brhki farovski gospodinj, in zato ogenj in zveplo na vse ude, na predsednika, na šolskega nadzornika, na „Soča“ in celo stranko! — Človek bi se moral smejati podobnim budalostim, ako bi ne živeli v deželi neverjetnosti, kjer so take absurdnosti prebrida, predalet vplivajoča istina. — Odtod izbruh „Gorice“ na c. kr. šolski svet gorški in se posebe na okrajnega šolskega nadzornika. Toliko v obče. Nekaj podrobnosti pa v naslednjem članku.

DOPISI.

Iz Renč. — Dne 23. t. m. je bilo prepeljano truplo prezgodaj preminolega nadepolnega učiteljskega Avgusta Bajca iz Ljubljane na rojstna mu tla v Renče.

Kakor je neopredeljen udarec usode potri obče prikljubljeno rodbino Bajcevo, tako je pretresel srca vseh, ki smo ga poznali ter občevali z ljubeznivim mladeničem. Ogorčeni smo radi nečutenega slučaja, da je radi nemščine uničeno mlado življenje, ter pričakujemo, da pošlje preiskava germanskega profesorja med germanske častitelje alkohola... Ta dogodek naj mu bode vedno pred očmi!

Na dan pogreba so prihajali prijatelji in znanci v obilnem številu iskazati premiolemu zadnjo čast. V nedogledni vrsti, na čelu šolska mladina z domačim učiteljstvom, pomikal se je sprevod v cerkev in od tam na pokopališče. Ako bi ne imeli rakve, mislili bi, da obhajamo znamenito slavnost — množina vencev, belo oblečena dekleta, mladeniči, vrste gospodov in ljudstva — pogled je bil veličasten.

Pevci so mu zapeli v cerkvi in na grobu.

Pri nas ležiš, Avgust! V cvetu življenja si šel od nas in kako si se vrnil! Ali božja pota so neizvedljiva. Počivaj v miru in mi ti kličemo zadnji pozdrav!

Domače in razne novice.

Pevsko in glasbeno društvo javlja, da prične redna pevka in glasbena šola dne 1. oktobra t. l. v prostorih društva Via Seminario št. 5. I. nadstr. Poučevalo se bode v petju, goslih in klavirju. Vodstvo šole je prevzel g. Josip Michl, absolvent prškega konservatorija, učenec skladatelja Ant. Dvořaka. Vpisovanje bode od 22. do konca t. meseca ob 10.—12. predpoldne in 2.—4. pop. v društvenih prostorih. Stariši učencev morajo pristopiti društvu kot člani, poduk plačajo posebej po 2 K na mesec. Solopetje se bode poučevalo, ako se priklase sposobni glasovi.

Redne vaje moškega zbora so pričele v sredo 24. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih, ženskega zbora ondi dne 23. t. m. ob 6. zvečer.

Križarju! zakliče Zbišek. »To ni primerno moji plemiški časti.«

Na te besede ga Povala iz Tačeva strogo pogleda ter reče:

»Ti ne ravnaš pametno. Starejši ljudje bodo gotovo bolje vedeli nego ti, kaj je primerno tvoji viteški časti. Tudi o meni so ljudje že čuli marsikaj, toda povem ti, da se ne bi sramoval prositi odpuščanja, ako bi storil kaj tako napačnega.«

Zbiška polije rudečica, vendar ko se je ogledal še naokrog, odvrne:

»Tu je zemlja ravna, treba jo je zgolj nekoliko poteptati. Poprej, nego bi prosil Nemca odpuščanja, se rajše spoprime z njim bodisi na konju ali peš, na smrt ali sužnost.«

»Bedast si!« seže mu Matija v besedo. »Kako se neki moreš biti s poslancem? Ali se bo pa tudi on hotel biti s takim mladeničem.«

Na to se obrne k Povali:

»Oprostite, plemeniti gospod! Ta mladenič je kar podivjal na vojni, zatorej je bolje, da ne govori z Nemcem, da ga še huje ne razžali. Jaz sam hočem spregovoriti z njim, jaz ga poprosim odpuščanja; ako se bo pa komtur po vsem tem vendar-le hotel biti, pa se mu vsaki hip postavim po robu!«

»To je vitez visokega rodu, ki se s komur si bori,« odvrne Povala.

»Kako? Ali mar ne nosim pasu in ostrog? Z menoj se celo knez more boriti!

»To je resnica, toda ne govorite mu tega, da sem vas jaz k temu napotil, ker se bojim, da vas ne bi uslišal. Nū, pomagaj vam v tem Bog!«

Osebnosti. — Minister za pravosodje je imenoval okrajnega sodnika g. Mateja Primožiča v Tolmino deželno sodno svetnikom in predstojnikom okrajne sodnje na dosedanjem službenem mestu.

G. Franc Žbota, pisarniški pomočnik pri c. kr. okr. sodnji v Bolcu, je naredil te dni v Trstu zemljeknjižni izpit z dobrim vspehom.

Iz Renč. — Šolsko leto na obrtni nadaljevalni šoli za zidarje v Renčah prične dne 1. oktobra t. l. Učenci, ki dokažejo, da so dovršili ljudsko šolo z dobrim vspehom, se bodo sprejemali dne 1. oktobra od 9.—12. ure predpoldne in od 2.—4. ure popoldne. Roditelji, ki imajo za to šolo sposobne sinove, naj ne zamudijo te lepe prilike, ki ima namen: izgojiti dobre in razumne rokodelce. Vodstvo obrtne šole za zidarje. V Renčah, dne 24. septembra 1902.

Smrtna kosa. — Včeraj je umrla gospa Magdalena Tribušon roj. Peric iz obče znane in spoštovane rodbine iz Renč. Pogreb pokojnice bode jutri ob 3. uri pop. Blag jej bodi spomin!

Tržaški namestnik grof Gočss je bil te dni na Dunaju, kjer je obiskal pozamezne ministre. To je brez dvoma v zvezi z njegovim odstopom.

Podpora za občino Idersko. — C. kr. ministerstvo in cestna državna uprava sta zagotovili občini Idersko 12.000 kron podpore za popravilo brana ob Soči s pogojem, da tudi dežela k troškom prispeva.

Pohajatelj Abram in oče Miha iz Čezsoče sta se oba oglasila v „Gorici“ na zasluzeno — „zafrkacije“ v našem listu. Kakor se Abram opravičuje, je smešno nad vse mere. Ali je srečal Abrama kakor psa na vseh cestah en sam ali trije, ki so ga potem v „Soči“ oprali v primerni obliki, je čisto vsejedno. Fatti e non ciarle, Reverendo! In dejstvo je, da je Abram neprestano na cesti po svojih „luštih“, dočim v Trentu ni poskrbljeno za vsako dušno potrebo. — In da lože drvi po svetlu, povsod, kjer ga treba ni, si je kupil celo kolo, ki se črnih sukni, kolarju in namestniku Kristovemu manj podaja nego kravi komat.

Oglasil se je pa tudi oče Miha iz Čezsoče, ki si je dal celo od župana potrdilo, da ni nikdar tako v cerkvi oznanil, kakor je „Soča“ pisala. — Jako zanimivo je že to, da je oče Miha uganil, kam meri „Soča“. Saj ni bil nikdo imenovan? — Sicer pa se je oče Miha najhuje osmesil sam, da se je tako resno oglašil na zafrkacijo, dasi ta ni povsem brez podlage. — Res je, nimamo priči, da je oče Miha res kdaj oznanil v cerkvi tako, kakor je pisala „Soča“, dasi bi mu bilo kaj takega jako podobno, ko ga razsvetlijo vinski duhovi, kar je navadno „le enkrat“ na leto. — To pa očetu Mihi lahko rečemo, da se je do besede enako prav pogosto šalil v — krčmi, ko je v obzoru vinskih duhov razveseljeval, v poznejših urah pa moral svoje hudomušne poslušalce.

Čudimo se tudi, čemu je iskal nepotrebnega potrdila pri županu, da se sveti njegov podpis v „Norici“, dasi je možak vedno v naprednem taborju, kakor vsi možje na Bovskem. Saj je oče Miha služboval že marsikje in ne le v Čezsoči. „Soča“ pa ni rekla, da je bilo kdaj v Čezsoči tako oznanilo. To omenjamo le radi logike. Sicer pa je stvar za nas končana.

Klerikalizem v Furlaniji čudovito napreduje. Za Krminom je prišla na vrsto lepa velika občina Ajello, v kateri so si te dni priborili klerikalci, pod vodstvom don Stacula, gospodstvo. Dasi je prejšnje starasinstvo z županom vzgledno gospodarilo, nič ni pomagalo, kajti klerikalno hujskanje in obrekovanje je bilo tako mogočno, da je priborilo klerikalcem zmago v vseh treh razredih. Par manjših občin stoji že tako pod uplivom klerikalcev — zato ne bo dolgo več, ko bo Furlanija popolnoma poklerikaljena. Pri prihodnjih volitvah v deželni in državni zbor utegnejo liberalni Lahji doživeti v furlanski nižini poraz na celi črti, toliko bolj, ker hodi z nunci lepo število — contejev.

Svoj čas se je nam zamerilo od nekaterih stranij, ko smo od daleč opozarjali na pretečo nevarnost, katero prinese klerikalizem celi deželi, ter smo iz tega sklenili na mogočo bodočo skupno obrambo svobodnomislečnih življenj proti črni internacionali, ali kakor se vidi, naše prerokovanje gledé razširjevanja klerikalizma se izpolnjuje vedno točneje. Pride-li tudi obramba pravočasno ali je usojeno lepi gorisko-gradiščanski deželi, da pogine pod klerikalizmom?!

Štrajk v Mirnu. — Okrožnica, katero so predložili delavci mojstrom in delodajalcem, se glasi:

Veleblagorodni gospodi mojstri in delodajalci!

Zbrani delavci Vaših podjetij si usojajo, predložiti sledečo spomenico, na katero prosijo najuljudnejše odgovora tekom 8 dnij. Neznosne materijalne razmere, beda in revščina, ki vladate v naših vrstah, nam usiljujejo to spomenico, v kateri smo zbrali le najskromnejše, najponižnejše zahteve. Življenja vsakdanje potrebe so nam bile merodajne.

Podpisanci prosimo torej za sledeče spremembe v našem delavskem razmerju, oz. za ugodno rešitev sledečih zahtev:

I. Delavni čas naj se zniža na 10 urni normalni delavnik. V naši tako težki, utrudljivi in nezdravi stroki je delavnik v vseh pomembnejših krajih pod ta nivo znižan, povsodi se dela celo manj nego 10 ur. V Angliji, Franciji, na Nemškem in Avstrijskem se je to že davno razumelo. Ta zahteva opravičuje torej sama sebe in ni nam potreba, jo dolgo utemeljevati.

II. Plača naj se zviša za 60 od sto. Če se že gledé delavnega časa ne moremo primerjati z nobeno drugo deželo, je to z ozirom na plačo še bolj resnično. Plača kakor jo dobivamo pri nami, ne eksistira nikjer drugje. Te majhne mezde so unikum za naše kraje. Mi zahtevamo v tem oziru le minimalne pobojske, le toliko, da nam in našim

družinam ne bode treba gladu trpeti. Kot minimalna plača naj se določi 12 K na teden. Za splošne mezde pomočnikov pa prosimo, kakor rečeno, 60% povišanja.

III. Upeljala se je pri nami semtertja navada rabiti v našem delu tudi neizučene, večinoma kmatske ljudi. To škoduje našemu obrtu satem in nam. Obrt je oškodovana, ker neizučeni ljudje ne morejo in ne znajo izvršavati redno delo. Mi pa smo oškodovani, ker konkurirajo te ljudje z nami. Zahtevamo torej, da se sprejema le izučene pomočnike v delo, le ljudi, ki morejo dokazati svojo zmožnost.

IV. Razne vrste akordnega dela naj odpadejo popolnoma. Nemški prigovor pravi „Akkordarbeit ist Mordarbeit“ in v istini mori tako delo delavca, mu vzame vso moč in skrajša grozovito njegovo življenje. Akordni delavec tudi delo ne izvrši redno in primerno, ker jo prihi, ker mu mora biti princip: Veliko (če prav slabega) dela v malo času.

V. Za čezurno delo, ki se ponavlja in povsodi veliko bolje plača, zahtevamo 60 vin. odškodnine za uro.

VI. Končno zahtevamo, da se zakonito predpisane varstvene uprave povsodi natanko po zakonu urede in upeljejo. Ta zahteva je zakonito predpisana in ni jo nam treba utemeljevati.

Na shodu dne 8. septembra so bili sledeči podpisanci izvoljeni za predložitev spomenice: Karol Cotič, Karol Tribušon, Andrej Pavletič, Anton Ferfolja.

Na Mirnem, septembra 1902.

O tem štrajku nam pišejo: Dne 22. t. m. so pričeli mirenški strojarski delavci splošen štrajk. Gospodarji niso mogli ugoditi njih prevelikim zahtevam, ker bi potem ne mogli konkurirati z drugimi strojarskimi tvrdkami. Dne 23. t. m. je bil v občinski pisarnici gospod c. kr. okr. glavar grof Attems, kateri je delavcem priporočal lepo vedenje, da ne pridejo v navzkriž z državnimi zakoni in izrazil željo proti gospodarjem, da naj se prizadevajo napraviti z delavci nekaj „modus vivendi“. Štrajkujočih je okoli 100 ter se mirno in dostojno vedejo, kar jim je le v čast, a od svojih zahtev nočejo odstopiti po nobeni ceni. V delu, namreč strojarskemu, skoraj gotovo ne pojdejo, ker se že vsakdo hoče preživeti pa na druge načine. Bati se je torej resno za jedno to obrt, katero imajo naši domačini v svojih rokah. To bi moral delavski apostol Kopac upoštevati in blagodejno uplivati na delavce, da bi ti zmanjšali svoje zahteve. Sicer pa dvomimo, da je ravno Kopac pozvan za odrešenika delavstvu v Mirnu in sploh v naši deželi. Delavstvo bi se gotovo lože samo sporazumelo s svojimi gospodarji, ako bi ne bilo teh „rudečih“ posredovalcev. Mnogo govore tudi o novi strojarski zadrugi, katero ustanove delavci, ako se jim ne udajo gospodarji. Ta bi sicer ne bila tako slaba, ako bi bila v pomnožitev domače obrti, ne pa morda v njen konec. Ponovno opozarjamo delavce in gospodarje, da trezno premišlujejo svoj položaj v korist

(Dalje v prilogi.)

»Grem, hoteč ti dati lep vzgled,« reče Matija Zbišku. »Ti me pa počakaj!«

Po teh besedah se približa Križarju, kateri je nekoliko korakov oddaljen sedel nepremično na svojem visokem konju, podoben kipu, izklesanemu iz kovine, ter z veliko malomarnostjo poslušal razgovor. Matija se je bil naučil v dolgih letih kolikor toliko nemški, torej je jel tolmačiti komturu v njegovem domačem jeziku, čemu se je vse to zgodilo, zvrčaje vso krivdo na veliko mladost in na vročkrvnost mladeničevo, kateremu se je zdelo, da mu je poslal sam Bog viteza s pavovim perjem, končno pa ga je poprosil, naj odpusti „bišku“.

Toda komturjevo lice se ni niti zganilo. Hladen in glavo po koncu drže je gledal Matijca s svojimi jeklenimi očmi tako ostro, ali ob enem tako prezirljivo, kakor bi ne ogledoval človeka, marveč kak kol v plotu. Gospodar Bogdanca je to zapazil, in dasiravno njegove besede niso nehale biti vljudne, vendar se je jela duša buriti v njem; čim dalje tem živahnejše se mu je vrtel jezik in na zarujavelem licu se mu je pojavila temna rudečica. Bilo pa je očitno, da se je navzlic tej hladnoti boril sam s seboj, da ne bi zaškripal z zobmi in se ne bi razlila njegova jeza.

Povala je to zapazil, ker pa je bil dobronarčen človek, je sklenil prispeti mu na pomoč. Tudi on, iskaje v mladih letih na ogerskem, avstrijskem, burgundskem in češkem dvoru raznih dogodkov, se je bil naučil govoriti nemški; torej se obrne k Matijcu ter mu reče po nemški z mirnim in nalašč žaljivim glasom:

»Nū, ali vidite, gospod, da plemeniti komtur misli, da ves ta slučaj ne zazluži niti jedne same be-

sede? Mladeniči niso nespametni ne zgolj v naši kraljevini, marveč povsod; tak vitez pa se tudi ne bojuje z otroki, niti z mečem, niti s postavo.«

Na te besede zaviha Lichtenstein zgolj svoje plave brke, ter ne spregovorivši niti besedice, odide, ne mené se niti za Matijo niti za Zbiška.

Onima dvema pa dvigne jeza lase pod čeladama in oba s trepetajočimi rokami sežeta po mečih.

»Le počakaj, križarski bahač,« reče gospodar iz Bogdanca, »sedaj pa ti jaz obljubujem, da te hočem najti, ko ne boš več poslanec.«

Ali Povala, kateremu se je srce takisto napolnjevalo s krvjo, reče:

»O tem pozneje. Naj se sedaj kneginja potegne za vaju, ker drugače bo slabo za mladeniča.«

Po teh besedah odjezdi za Križarjem, ga pridrží ter se nekaj časa živo razgovarja z njim.

Matija in Zbišek sta zapazila, da nemški vitez ni zrl na Povala tako ošabno, kakor na nju, in to ju je še bolj dražilo.

Čez nekaj časa se vrne Povala ter reče:

»Potegnil sem se bil za vaju, toda to je kaj trdoglav človek. Rekel pa mi je, da vaju ne zatoži pri kralju, ako storita to, kar bode hotel.«

»Ali kaj neki hoče?«

»Rekel mi je: Ustavim se, da pozdravim kneginjo mazoveško, naj prideta — je dejal — naj stopita s konj in snevši si čelade, naj me prosita odpuščanja.«

Tu pogleda Povala bistro Zbiška ter dodá:

»To je težavno za človeka plemenitega rodu... jaz to vem, toda opominjam te, da kdo vé, kaj vse te čaka, ako tega ne storiš, nemara še rabljev meč.«

in povzdigo strojarske obrti. Delavci naj cenijo pred vsem delo, katero preživlja njih same z vsemi družinami, a naj ne pozabljajo svojih gospodarjev, kateri jih oskrbujejo s tem delom. Kaj bode pa, ako gospodarji ustavijo svoj obrt? Kaj porečejo lačni želodci delavskih otrok? In gospodarji morajo vsakako marljivo slediti delavskemu gibanju ter se prizadevati, da ugođe njih željam vsaj deloma, ako pri tem ne trpi njih obrtnija. Kolikor smemo mi soditi mirenški štrajk, bi rekli, da bi se dal poravnati mirnim potom. Delavci in gospodarji naj se nekoliko približujejo s svojimi zahtevami, naj se poravnajo, da prične zopet cveteti domača obrt in da bode mir v domači občini. In to se lahko zgodi brez Kopača in njegovih pomagačev.

Dalje nam poročajo: V četrtek je bil v Mirnu Kopač. Popoldne je imel zaupni shod s štrajkujotimi delavci. Kaj jim je govoril, ni znano, ker vsi udeleženci molče o tem. O mraku je šel Kopač h g. županu in ga naprosil, naj pošlje občinskega slugo po vse gospodarje, da bi se sseli zvečer pri g. Mihlu Faganelu. Nameraval je menda poravnati delavce z gospodarji, kateri se pa niso niti odzvali njegovemu vabilu. Gospodarji se nečejo udati in bodo smatrali kot odpuščene vse one, kateri se v ponedeljek ne lotijo dela pod starimi pogoji. Delavci bi menda že radi znižali svoje zahteve, a kaj pomaga, ker nečejo gospodarji niti slišati o kakem najmanjšem povzvišanju. Konkurenca z drugimi firmami je bila že prej toliko, da so jo mirenški gospodarji — strojarji komaj zmagovali kljub največjemu naporu. Delavci pa govore o neki zadružni tovarnici, katero jim menda Kopač ustanovi (!). Kje so tisočaki v ta namen, še nikdo ne ve.

Gospodu županu je naročil Kopač, da naj gospodarji izbere iz svoje srede četverico v pogajalni odbor, v katerega pošljejo tudi delavci stiri člane. Gospodarji pa menda niti tej želji ne ugođe, ker so že pisмено izjavo poslali stavkujotim. Ob 9. uri zvečer so delavci zopet imeli zaupni shod v krčmi pri g. Budihnu. Njih sklepi so tajni. Prihodnji tork bode menda imel Kopač zopet javen shod v Mirnu.

Predavanje dr. Julija vit. Payerja. — V Gorico pride znameniti potnik na severni rtič Julij dr. vitez Payer, ki je našel Franc-Jozefovo deželo. V Gorico dospe 6. oktobra ter bo predaval v hotelu „Central“ par večerov o krajih na skrajnem severu in kaj je tam doživel. Sedeži pri predavanju stanejo v prvi in drugi vrsti 4 K, v tretji do dvanajste pa 2 K. Vstopnice se dobivajo v knjigarni Wokulatovi.

Razpis ustanove. — Tukajšnja trgovska in obrtna zbornica razpisuje ustanovo barona Hektorja Ritterja pl. Zahonyja letnih 400 K za mladeniča z Goriskega, ki se posveti trgovskemu študiju na kaki trgovski akademiji ali politehnični ali sličnem zavodu. Vlogo je podati do 15. oktobra; dokumenti: certifikat o vpisu na takem zavodu, spricevalo zadnjih dveh tečajev ali zrelostnega izpita srednje šole, spricevalo o vedenju in gnetnem stanju družine.

Iz Cerknega nam pišejo: 17. t. m. s pošto ob 1½, popoldne je prišla od najvišjega sodišča z Dunaja neka razsodba; ob 2. popoldne so v gostilni „pri Kobalu“ že vedeli vso vsebino. Otroci in babnice so po 2. popoldne že javno zasmehovali moža, ki je to pravdo zgubil. — Mož, vžaljen nad takim postopanjem, je šel v sodnijo vprašati, ali je novica resnična in kdo je hitel z njo v klerikalni tabor. Odgovorilo se mu je, da nikdo. Torej je imela ta novica kaj hitre klerikalne noge, da je sama zdirjala h klerikalcem in jih malce razveselila z nepričakovano zmago nad naprednjakom. — Toliko brež vsakega daljnega komentarja. Pa človek zaupaj se komu!

Sankcioniran zakon. — „W. Zeit.“ objavlja sankcioniranje načrta rakona, sklenjenega od našega deželnege zbora, s katerim se uvaža posebna deželna doklada na porabo piva.

Vabilo k rednemu občnemu zboru ajdovske podružnice goriskega učiteljskega društva, kateri bode 4. oktobra t. l. v prostorih ljudske šole v Dobravljah ob 2½ popoldne po sledečem dnevnem redu: 1. Poročila: a) načelnikovo, b) tajnikovo, c) blagajnikovo. 2. Volitev podružničnega vodstva. 3. Razni nasveti. — K polnoštevilni udeležbi vabi stanovska samozavest in načelnistvo.

Oddaja brzojavk in telefonska govorilca. — S 1. oktobrom t. l. se odpre oddaja brzojavk in javna telefonska govorilca pri tuk. glavnem postnem uradu na voglu pod uro v prtiljeju. Uradovalo se bode od 7. ure zjutraj do 9. zvečer. Po 9. uri se bodo oddajale brzojavke kakor doslej v drugem nadstropju.

Prijatelj dr. Žilindra. — Dr. Žilindra ima na Dunaju malo prijateljev; med Mlagocihi ima le enega, in ta je dr. Dyk. Kakšen je ta mož, pove ta dogodka: V ponedeljek se je vršil na Dunaju v VI. okraju velikanski shod dunajskih Čehov, na kateri so povabili tudi dr. Dyka. Na tem shodu je dokazal urednik „Slovana“ Jineč, tako je hotel Dyk kupiti njegov list, da bi pisal v korist Luegerjevi stranki pri volitvah, torej v korist oni stranki, katera je najbolj sovražna dunajskim Čehom. Kaj takega je hotel doseči češki poslanec od češkega lista! Ali ni to skandal? Da, skandal je, ali prav umeven za Šustersićevo okolico. Shod je pozval mladočeški klub, naj vrže Dyka iz svoje srede, pa tudi naj se preište, odkod je dobil Dyk denar, da dela za Luegerja!

Zanimive reči to! Nò, pa prav, da se vedno bolj spoznava dr. Dyk... Povej mi, s kom obtuješ, in povem ti, kdo si!

O kuratu Štrancarju nam pišejo: Gospod kurat Štrancar iz Stanjela se pere že nekaj časa sem po „Gorici“ in „Prim. Listu“ in celó v „Soči“ prodaja svojo nedolžnost glede rihemb. volitev. Kedor bi ga ne poznal, za malo bi ga kupil. Toda mi vemo, kako temu fantu kri zavre pri vsakih volitvah, naj bodo že katerekoli in kjerkoli. Pa da bi Rihemburg on pustil in ne besede rekel in iz farovža ne šel!! Kedor bi to ve-

roval, ta ne bi bil brez vere! — No, ako je pa kuratov oče, reven, sivi starček, moral nositi pisma okoli do volilcev, je znamenje, da se je ta božji namestnik vendar le pečal za sveto rihemb. stvar. Kedo je pisma pisal in ročil volilce, morda oče? Kedo je vabil volilce z Lukovca in tudi drugod v farovž, da bi volili v Rihemburgu „katoliške“ može? — Ako pa kedo pisma piše, očeta okoli goni in volilce k sebi kliče, gotovo tudi svoje posvečene noge se ne bo bal premakniti za — tako sveto stvar. Hm, ena laž več ali manj na svetu, to pravemu katoličanu nič ne škodi.

„Legina“ šola v Neblem. — Sedaj je šola gotova in učitelja tudi imajo. Te dni so ga imenovali. S tem so storili Lahi korak naprej v Brda. Gotovo je, da ta šola pobere časoma našemu narodu ob meji premnogo otrok, ki se polastijo, in počasi se po tej poti prodre zopet dalje. Za Neblem pridejo drugi kraji na vrsto. — Brda so skozi in skozi, le z malimi izjemami, klerikalna. O nameri Lahov, ugnezditi se v Neblo s svojo šolo, se je govorilo že zdavnaj. Zato je bilo pričakovati, da se kaj zganijo klerikalni prvaki ter preprečijo laške nakane. Ali zgodilo se ni nič. Nasi klerikalni prvaki so zadovoljni, da je ljudstvo po tamkajšnjih krajih tako nahujskano, da naprednjak skoro ni več varen življenja, kakor se je to že pokazalo, ali da bi odvrnili od tamošnjih krajev tako nevarnost, kakoršna je postavljena z „Legino“ šolo, to jim še na mar ne pride. Razne „zveze“ pač držijo na vse strani. — Vendar pa je gotova stvar, da bi se bilo dalo odvrniti postavljeno zlo, toda klerikalna stranka, katere pristasi so prizadeti, se ni brigala za to, naša stranka pa niti blizu ne more ker, kakor rečeno, so ljudje tako nahujskani, da se je bati za življenje. — Tako daleč smo prisli pod klerikalno vladno v „Šolskem domu“, in kdo ve, kam se pridemo. Gotovo pa je, da imajo Lahi na šolskem polju strašno lahko stališče. V Gorici so že svoje stvari gotovi — „narodno vodstvo“ se niti ne zmeni več za mestno slovensko šolo, drugodi pa se jim ne stavi nikake ovire, kakor se je pokazalo v Neblem, po katerem vzgledu se bodo Lahi ravnali.... Gotovo je sedaj, da se odpirajo Lahom zopet stari časi, ko so sistematično potujčevali naše ljudstvo. Krivda na tem zadeva gospodujočo klerikalno stranko.

Odločba upravnega sodnijskega gleda domovinske pravice. — Mnogo avstrijskih občin je odbilo prošnje za priznanje domovinske pravice takim udovam, katerih soprog ni še 10 let mrtve, in sicer z motivacijo, da njihovo bivanje v občini ob strani soproga ni bilo iz lastne volje. Take udove da si morejo torej pripovedovati domovinsko pravico še le v desetih letih po smrti soproga. Temu nazoru so pritrdile tudi nekatere politične deželne oblasti. Drugače pa namestništvo na Tirolskem, ki je odločilo v nekem konkretnem slučaju, da je sklep zakona posledica sklepa, storjenega prostovoljno in v polni zavesti o posledicah temu, zбоk česar je tudi skupno bivanje s soprogom smatrati kakor prostovoljno. Dotična občina

se je pritožila proti tej odločbi na upravno sodišče. Ta instanca pa je zavrnila pritožbo ter se torej pridružila nazoru tirolskega namestništva.

V Batujah je padla 16-letna Leop. Plahuta, ko je šla spat v svojo sobo, s petrolejko po tleh. Pri padcu se je luč razbila ter se je ožgala uboga deklica po celem životu jako nevarno. Prepeljali so jo v gorisko bolnišnico z očetom vred, kateri se je, hoteč jo rešiti, tudi ožgal.

Umrl je sinoči v tukajšnji bolnišnici g. Albin Štrukelj iz Tolmina. Neizprosna sušica mu je vzela mlado življenje. Pokojnik, star komaj 28 let, je študiral pravo, sedaj pa je bil sprejet k deželnemu odboru, kjer je imel nastopiti službo. Pokojni, jako nadarjeni mladenič je bil ljubezniv družabnik, značajan in prevet narodnega duha, zato tudi povsodi priljubljen. Bodi mu blag spomin, preostalim naše sožalje!

Pevsko društvo „Nabrežina“ vabi na veselico s plesom, katero priredi jutri na krasno odčenem vrtu gosp. Fr. Nemca na postaji v Nabrežini. Začetek ob 4. uri pop.

Veselite „bralnega in peškega društva“ v St. Andrežu, ki se je imela vršiti dne 28. t. m. se odnese na nedoločen čas radi nastalih ovir.

Knjigovodja in korespondent, zmožen slovenskega, nemškega in laškega jezika, se sprejme s 1. oktobrom. Služba stalna. Plača po dogovoru. Pismene ponudbe na naslov: „Vstrajnost“ na upravnistvo „Soče“.

Razgled po svetu.

Občinske volitve v Tinjano. — Lahi so napeli vse moči, da bi strmoglavili hrvaško starasinstvo tinjanske občine v Istri. Sedaj so se vršile volitve. V tretjem razredu je bilo oddanc za hrvaško stranko 180 glasov, protivniki so dobili nekateri 94, drugi 19 glasov. V drugem razredu je zmagala tudi hrvaška stranka, in sicer s 56 glasovi.

Deželnozborske volitve na Štajerskem. — V „Domovini“ čitamo: „Volitve se imajo vršiti v začetku meseca novembra, in sicer bodo volile kmetske skupine dne 4. novembra, mestne pa dne 7. novembra. Slovenci stajemo na Štajerskem dobro tretjino vsega prebivalstva, namreč 440 tisoč dus, razdelitev volilnih okrožij pa je za nas tako neugodna in krivična, da nam pri vseh naporih od 65 deželnozborskih mandatov ne more pripasti več kakor osem. Razun v kmetskih skupinah volimo Slovenci tudi v mestnih skupinah Celje, Maribor, Slovenji, Gradec in Ptuj. Od teh bi nam morala pripadati vsaj mandata celjske in ptujske volilne skupine, ker pa je uradništvo vse v nemškem taboru, ker se nahaja tod mnogo odpadnikov in ker se sami še nismo dovolj pobrigali, da bi se gospodarsko osamosvojili in da bi se nas življ v teh krajih povečal, pri sedanjih razmerah ne moremo se upati na zmago.“

Lice Matijevo in Zbiškovo je bilo kakor okamenelo. Nastalo je zopet molčanje.

»Nù in kaj?« vpraša ju Povala. Zbišek odvrne mirno, toda tako resno, kakor bi se bil v tem hipu postaral za deset let:

»Eh kaj! Saj še božja moč bedi nad ljudmi.«

»Kako to?«

»Tako, ko bi imel dve glavi in bi mi rabelj imel obe odsekati — imam vendar le zgolj jedno čast, katere nočem omadeževati.«

Povala postane še resnobnejši, in obrnivši se k Matijcu, ga še vpraša:

»Nù, a kaj porečete vi?«

»Jaz pravim,« odvrne resno Matija, »da sem odgojil tega mladeniča od mladih nog... Na njem stoji naš rod, kajti jaz sem že star, toda on tega ne more storiti, ako bi moral radi tega tudi umreti.«

Tu nakrat strepeta njegovo strogost lice in nakrat se sprebudi ljubezen do svojega sinovca s tako močjo, da ga objame krepko s svojimi železnimi rokami ter zakliče:

»Zbišek! Zbišek!«

Mladi vitez se začudi, na to pa tudi on vneto objame strica ter reče:

»Ej, niti vedel nisem, da me imate tako radi!«

»Vidim, da sta prava viteza,« reče Povala ves ganjen, »in ker mi je ta mladenič dal svojo mož-besedo, da hoče dospeti sam, radi tega ga ne odpeljem v zapor, ker se takim ljudem, kakor sta vidva, mora verjeti. Ne bojta se nič hudega! Nemec prebije v Tinjcu jeden ali dva dni, torej bom jaz poprej videl kralja ter mu povem vso zadevo, da se nad tem tako

hudo ne razsrdi. Sreča je, da se mi je posrečilo zlomiti kopje — velika sreča!«

Zbišek pa reče:

»Ako imam tudi položiti glavo rabelju pod meč, ostala mi bo vsaj ta tolažba, da sem polomil Križarju kosti.«

»Ti znaš braniti svojo čast, ali tega vendar ne spoznaš, da si osramotil s tem ves naš narod!« odvrne Povala nestrpljivo.

»Razumem, razumem,« reče Zbišek, »in radi tega obžalujem, da...«

Ali Povala se obrne k Matijcu:

»Vedite, gospod, ako se vam posreči, da se ta mladenič reši iz svojega položaja, morate mu natakni kapo na glavo, kakoršna se natakne sokolu, ker sicer vam ne umre naravne smrti.«

»Posrečilo bi se mu izmuzniti, aki bi vi, gospod, hoteli pred kraljem utajiti to, kar se je pripetilo.«

»Ali kaj naj storim z Nemcem? Jezika mu vendar ne morem zavezati.«

»Resnica! Resnica!«

Tako se razgovarjaje so se vrnili h kneginjinemu dvoru. Povalovi služabniki, ki so bili doslej pomešani z Lichtensteinovimi ljudmi, so jezdarili za njimi. Od daleč je bilo videti med mazoveškimi kučmami tresoč se kitico iz pavovega perja ter njegovo jasno čelado, ki se je lesketala na solncu.

»Čuden je značaj Križarjev,« spregovori zamišljeno vitez iz Tačeva. »Kadar Križarju slabo prede, takrat je skromen kakor Franciskan, pokoren kakor jagnje in sladek kakor med, tako, da si misliš, da ni močji najti boljšega človeka od njega. Toda kadar čuti

za seboj moč, pa se nihče bolj ne napihne, pri nikomur drugem ne najdete manj usmiljenja.«

Očividno jim je dal Jezus v prsi kamen namesto srca. Videl sem že razne národe in večkrat sem tudi videl, kako je močnejši vitez prizanesel slabejšemu, govore sam sebi:

»To mi ne bo služilo v čast, ako potolčem onega, ki že leži na tleh.« Toda Križar je prav takrat najbesnejši. Udri ga po buči in ne spusti ga k sebi, ker drugače gorje ti! Takšen je tudi ta poslanec. On ni hotel samo, da ga prosita odpuščanja, marveč da se pri tem tudi osramoči. Kaj ljubo mi je, da do tega ne pride!«

»Tega on ne dočaka!« zakliče Zbišek.

»Pazita, da pred njim ne kažeta strahu, ker nad tem bi se on le razveselil.«

Po teh besedah dospoje h kneginjinemu spremstvu ter se pridružijo njenim ljudem. Ko jih je zagledal Križarski poslanec, ju je jel takoj prezirno in porogljivo gledati, toda ona sta se držala, kakor bi ga ne videla. Zbišek je takoj pristopil k Danušu ter ji jel vesel pripovedovati, da se z griča že povsem dobro vidi Krakov; Matija je pripovedoval nekemu pevcu o nenavadni moči starega viteza iz Tačeva, kateri je zlomil Zbiškovo kopje kakor kako suho tresko.

»Ali čemu ga je zlomil?« vpraša pevec.

»Ker je bil mladenič napadel Nemca, to pa samo v šali.«

Pevcu, ki je bil plemič in resnoben človek, se ta šala nikakor ni zdela umestna; videč pa, da Matija s tako lahkoto govori o njej, ni več mislil na to. Med tem pa je jelo Nemcu Zbiškovo ravnanje presedati.

Deželni zbor je, kakor smo omenili že zadnjič, važna korporacija; tam se sklepajo zakoni, ki se tičejo v prvi vrsti dežele, ustanovitve novih sol in drugih kulturnih in gospodarskih zavodov. Tje moramo torej poslati odločno energične moze, ki bodo zastavljali vse svoje niti v to, da slovenski del dežele ne trpi skode. Nasi poslanci morajo biti zavedni slovenski rodoljubi, da skrbijo s pravo verno za prospeh naših narodnih in gospodarskih teženj. Naš narodni program, ki je znan že po vsem Slovenskem Štajarju, namreč ločitev od nemškega dela dežele, ločitev od Grčca, mora priti v pravi tek, da se izpolni želja slovenskega prebivalstva. Mi hočemo imeti narodnostni mir, da se nam ne bo treba tepeti z Nemci za doseg naših želj in potreb. Mi hočemo imeti proste roke, da smo sami svoji gospodarji in da skrbimo za zboljšanje našega kulturnega in gospodarskega stanja. Zdaj pa moramo vse svoje moči posvetiti v to, da zavrujemo predzrne nasokke Nemcev, njihova izzivanja in nezaljšano tlačjenje. Našim poslancem moramo torej naročiti, da gredo z vso poštvalnostjo v ta boj; ako je ta bitka dobljena, potem nam nimajo Nemci nič več nasprotovati, potem postanemo na svojih tleh svoji gospodarji.

Mislite, da je rečeno z zadnjim delom kakor da bo konec brezplodne slovenske abstinence! Ali smo se varali?!

Pred poroto v Trstu je stala v torek 22-letna Marija Gosar, služkinja in prijateljica glasovitega Krstića, obdolžena detomora. Razprava se je vršila s pomočjo tolmača in pri zaprtih durih; obtoženka je Hrvatica. Svoj čas smo pisali obširneje o tem detomoru, tu ponavljamo le, da je Gosarjeva svojega novorojenčka zrezala na več kosov ter jih pometala v stranišče. Obtoženka trdi, da je bil otrok mrtvorjen ter da je storila iz strahu pred grehom. Porotniki so stavljeno jim vprašanje na deton or zanikali z 9 glasovi proti 3. Državni pravdnik pa je zahteval, da se stavi na dve vprašanji glede zatajenja poroda in glede poškodbe mrtvega trupla. Sodni dvor je to odklonil. Na to je drž. pravdnik vložil pritožbo ničnosti, radi česar so obdržali obtoženko v zaporu, dasi so jo porotniki oprostili.

V četrtak se je imela vršiti obravnava proti Val. Vovku, Iv. Fajdigi in Fr. Poliču vsled tožbe Maksa Gotiča, urednika „Ed.“, ali obravnava se je preložila, ker je prosil Polič za delegacijo druge porote.

Jelineka iščejo. — Vsi dunajski in drugi listi so polni poročil o lovu na Jelineka. Nekateri so včeraj že poročali, da so ga prijeli v Londonu, drugi pa trdijo, da se mu je posrečilo priti na neko ameriško ladjo, kjer je na varnem.

Strašna obsodba. — V Zagrebu so obsodili pisatelja Stjepana Radića na 6 mesecev ječe, ker je za časa izredov proti Srbom rekel, da bi bilo bolje, ako bi se Hrvatje in Srbi združili ter udarili skupno na Ogre. Obravnava se je vršila tajno.

Delavska stanovanja.

(Palje.)

Toda majhna zaduhla stanovanja so tudi prava gnezda za epidemične

bolezni. Da je takozvana črna smrt v srednjem veku tako grozovito razsajala, vzrok temu so bila ozka in majhna stanovanja. Obzidana mesta z ozkimi ulicami in visokimi, ozkimi hišami so otežkočila dostop svetlobi in zraku. Vodovodov ni bilo, posledica tega je bila velika nečistost. Odpadkov se ni spravljalo, ampak se je iste izven mesta izpeljalo, na katerih so se po kratkem času zopet gradile nove hiše. Le počasi je spoznal človek velik pomen čistote. Sicer se je v preteklem stoletju precej higijenično napredovalo, vendar piše še l. 1893 Fodor (Fodor: Hygiene des Bodens. Handbuch der Hygiene, I. 1893), da se nahajajo greznice, ki niso bile že od pamtiveka izpraznjene, ker se je njihova vsebina v tla poizgubila. Še zdaj so mi znani slučajji, da se nahajajo v mestih gnojnice, odprta smradljiva stranišča, ki odvajajo vse ekskremente v jame, ki niso dobro zidane, in torej prav lahko povzročajo okuženje pitne vode. Dobra pitna voda je pa gotovo največjega pomena. Vzemimo n. pr. tifus-epidemijo v Parizu l. 1894, ki je bila predvsem razširjena po onih delih mesta, ki so jemali vodo iz onečiščene Vanne. Od 10.000 prebivalcev je umrlo:

v okrožju Vanne	2,54
» » Dhuys et Vanne 1,71	
» » Avre et Vanne 0,99	
» » Dhuys	0,89
» » Avre	0,84

Okrajji, ki so dobivali vodo izključno iz Vanne, imajo torej največjo umrljivost; v drugi vrsti oni, ki so l. deloma dobivali vodo iz omenjene reke, najmanjšo umrljivost pa oni deli, ki sploh niso dobivali vode iz Vanne [Thoinet et Dubief: Les eaux de la vallée de la Vanne et la fièvre typhoïde à Paris en 1894. Annales d'Hygiène, 3. série, XXXV, 1896].

Toda že stanovanja kot taka povzročujejo večjo nevarnost v slučaju epidemičnih bolezni. Ko je l. 1886. razsajala v Trstu kolera (Die Cholera in Oesterreich in den Jahren 1885—1886. VI. internationaler Congress für Hygiene und Demographie zu Wien 1887, p. 196), je umrlo od 10.000 prebivalcev v

prilježju	90
1. nadstropju	50
2. »	51
3. »	46
4. »	50
podstrešju	54

V prilježju je bila torej največja umrljivost.

Najbolj nevarna so podzemeljska stanovanja, toda ne le za epidemične bolezni, ampak taista povzročujejo sploh večjo morbiditeto. Tako navaja Betcke v »Untersuchungen über Kellerluft und Kellerwohnungen, Vierteljahrsschrift für Gesundheitspflege, 21, 1889« nekaj podatkov o zdravju šolskih otrok v Liverpoolu in Manchesteru in

pravi, da je bilo največ otrok bolnih v onih družinah, ki so stanovale v kletih.

Tudi Körösy je preiskal vlip podzemeljskih stanovanj. V l. 1879—82 je znašala umrljivost vsled infekcijskih bolezni pri 1000 čez 5 let starih prebivalcih, ki so stanovali v kletih, 1,56 in 1,17 pri onih v drugih stanovanjih.

Stanovanja so torej največjega pomena za zdravje človeške družbe. Ozka, le slabo razsvetljena in prezračena stanovanja, v kojih ljudje pregosto stanujejo, so vzrok raznim rod za rodom uničujočim boleznim. Skrofuloza in tuberkuloza so najbolj razširjene v umazanih, vlažnih stanovanjih. Že samo nedostajanje svetlobe in zraka v temnih, zaduhlih prostorih provzroča lahko razploditev bakterij, katerih največji sovražnik in uničevalec je ravno solčna svetloba. In če je enkrat bolezen nastala, tedaj je zelo težko takega bolnika dostojno izolirati. Izvržki ostajajo na tleh, v perilu, se posuše ter pomešajo z zrakom itd. Najbolj nevarne v tem oziru so pač takozvane kosarne s skupnimi stopnicami, dvorišči, pralnicami in stranišči, dočim se hiše samo za eno družino kaj lahko izolirajo.

Stanovanje tvori pravo domovino človeku in njegovi družini. Tu preživi človek noči, več nego tretjino svojega življenja ter se krepí s počitkom svoje izmučeno telo za novo trudapolno delo v boju za obstanek. Moževo bivanje doma je posvečeno družini: ženi in deci, doma se vzgojujejo otroci in vtisi, posebno religiozno-nravnstveni, ki jih dobi otrok od starišev, vplivajo na ves nadaljni razvoj človekov. Splošno razširjeni nedostatki glede stanovanj morajo vplivati na značaj ljudstva. Zatorej pravi tudi Anglež: As the home so the people. Vsak poznavalec razmer mora priznati, da je zboljšanje delavskih stanovanj prvi pogoj za vsako nadaljno socijalno reformo. 23. junija 1877. je rekel lord Beaconsfield v angleškem parlamentu: »Hiša je skupna podlaga civilizacije. Iz iste pridejo vsi vplivi, ki navajajo družbo k dobremu ali k slabemu (either of a beneficent or of a disturbing character). Mož, ki ima udobno bivališče (»home, sweet home«), je ponosen na družbo, v koji živi. Če pa biva v hiši, ki je gnezdo ubožstva in hudodelstva, postane pogostokrat nedolžna žrtev socijalne bede. Preozko in preravno stanovanje ne povzroča nikdar onega čuta udobnosti, nego stanovanja, ki odgovarja najpotrebnejšim zahtevam za zdravje in nravnost in ki je, četudi priprosto opravljeno, vendar čedno. Če stanovanje ni dostojno človeka, tedaj je družinsko življenje v veliki nevarnosti. Može in tuintam tudi žene so takorekoč prisiljeni obiskovati gostilne. Nedostatna, ozka, temna, z ljudmi prenapolnjena stanovanja ne

vabijo človeka, da bi se po prestanem boju življenja, po delu za vsakdanji kruh pokrepčal med svojci. Človek hrepeni po drugih prostorih in tako s slaba stanovanja vzrok, da človek išče gostiln, slabih družb itd. Visoka stanarina pri slabih dohodkih, vedno rastoča tendenca teh cen, slaba stanovanja — vse to priganja človeka, da si išče boljših in cenejših stanovanj. V Draždanih je moralo l. 1876. 5,3 odstotkov družin stanovanja premeniti, 1878. 11,5 in l. 1880. 23,7 odstotkov, to je skoraj tretjina vsega prebivalstva. L. 1895. je spremenilo v Berlinu 21,7 odstotkov, v Hanovru 31,2 odstotkov prebivalstva svoje stanovanje — pravi moderni Nomadi. To spreminjanje stanovanjskega povzročuje velike izdatke, pokvarja opravo in uničuje sploh vsako domovinsko čuvstvo.

Še bolj se uničuje družinsko življenje, če se sobe in celo spalnice vporabljajo za kako obrt, predvsem za domačo industrijo. Popolnoma uničuje se pa družina, če mora že itak premajhno stanovanje deliti še s tujci, da zmanjša na ta način previsoko stanarino. Tudi če ima tujec izjemoma svojo spalnico, škoduje to družinskemu življenju, kaj še le če tuja oseba spi v isti spalnici ali še celo v isti postelji z domačini.

Toda še bolj nevarne so te razmere za nravnost. Pogostokrat mora najemec hoditi skozi gospodarjevo sobo, da pride v svojo spalnico. To skupno bivanje zlasti slabo upliva na nravnost deklet in žen. To tudi drugače biti ne more, če v eni in isti sobi stanuje številna družina z odraslimi otroci in poleg tega še tuji najemci, če odrasli otroci obojega spola spe v eni in isti postelji, morda celo s tujimi osebami skupaj itd.

Kako pogubno uplivajo slaba stanovanja na nravnost, omenja Schmoller (Mahnruf in der Wohnungsfrage, str. 427):

»Kdor išče vse razveseljevanje in vso razvedritev izven doma, ta ne more smatrati žene in dece za edini vir vse sreče in vsoga veselja. Vsa trajna in mirna užitja daje le lastno stanovanje, vsa divja in surova se iščejo izven istega. Z življenjem v gostilni je zvezan zakonski prepri, zaničevanje starišev, na katero jih nič ne veže; kot prenočevalci gredo tja, kjer se morejo popolnoma udati uživanju in brezbriznosti. Od zgodnje mladosti udani pregrehi in žganju dozore kmalu za kandidate v prisilno delavnico. V nesnagi in neredu vzrastli ne spoznajo tudi v svoji notranjosti nikdar čistosti in reda, ki je predpogoj nravnemu življenju. Proti vsem tem uplivom, ki obdajajo in obvladajo vsakega posameznika, počenši od njegovega rojstva, ne pomagajo dovolj šola in cerkev, učna in vojaška doba in vsi ostali dobri utisi. Kakor je število španskih kolonistov, ločenih v pragozdu, sami sebi prepuščenih, zopet prišlo na kulturni nivo indijancev, tako sili današnja družba nižje sloje velikomestnega tovarniškega proletarijata s svojimi stanovnimi razmerami, da se vedno bolj bližajo nivoju barbarstva, poživiljenja in surovosti, katerega so naši predniki že pred stoletji prešli.«

(Datje sledi.)

Dva, tri krat je pogledal Matijo, pa zopet Zbiška, končno je pa razvidel, da nikakor ne nameravata stopiti s konj, marveč da se nalašč ne zmenita zanj. V očeh se mu je zalesketala jeza in brez odloga se je jel poslavljati.

Čez trenutek, ko je že odhajal, reče mu gospodar iz Tačeva za slovo:

»Jezdite brez strahu, mogočni vitez! Dežela je mirna in nihče vas ne napade, k večjemu kak lahko-mišljen dečko.«

»Dasiravno so čudni običaji v tem kraju, vendar nisem iskal vaše obrambe, marveč vaše družbe,« odvrne Lichtenstein, »in mislim si, da se še srečamo na tukajšnjem dvoru, ali pa kje drugje.«

V poslednjih besedah je tičala nekaka prikrita grožnja, zato mu odvrne Povala resno:

»Bog daj to!«

Po teh besedah se prikloni ter odjezdi na stran, tu pa stegne roke ter reče polúglasno, tako, da so ga le najbližnji slišali:

»Prevzetnež! Najrajše bi te dvignil s svojim kopjem s sedla in te za toliko časa, da bi izmolil tri očenaše, držal v zraku.«

Na to se jame razgovarjati s kneginjo, katero je poznal dobro.

Ana Danuta ga je vprašala, kaj dela na cesti, ali on jej je najavil, da po kraljevem povelju pazi na mir v okolici, v kateri bi radi velikega števila gostov, ki prihajajo od vseh strani v Krakov, lahko nastal kak prepri. In v dokaz, da je tu potreben, je povedal vse, kar se je bilo pred kratkim zgodilo. Ker pa si je mislil, da bo imel še dovolj časa, da proprosi kne-

ginjo: potegniti se za Zbiška, kadar bode treba, radi tega ni pripisoval temu dogodku posebne važnosti, ne hotel skaziti njene dobre volje. Kneginja se je smejala Zbišku, da se mu je tako mudilo preskrbeti si one tri payove kitice; drugi pa so se čudili gospodarju iz Tačeva, ko so čuli, da je kar igraje prelomil Zbiškovo kopje.

On pa se je, ker je bil nekoliko slavohlepen, veselil v svojem srcu ter je končno jel celo sam pripovedovati svoje junaške čine, ki so proslavili njegovo ime zlasti v Burgundiji na dvoru Filipa Drznega. Nekoč je on tamkaj na nekem turnirju prelomil kopje nekemu ardenskemu vitezu, na to pa ga prijel okolo pasu, dvignil ga s sedla ter vrget v zrak tako visoko, da bi komaj s kopjem dosegel, navzlic temu, da je bil ta ardenski vitez ves obdan z železom. Filip Drzni mu je daroval za to zlato verižico; od kneginje pa je dobil čreveljček iz žameta, katerega še sedaj nosi na čeladi.

Poslušalci, so se vsi zelo čudili, ko so to slišali, razun Mikolaja iz Dolgega lesa, ki je dejal:

»V sedanjih mehkužnih časih ni več takih mož, kakoršni so bili za časa moje mladosti, ali takih, o kakoršnih mi je pripovedoval moj oče. Ako se sedaj kakemu plemiču posreči, da prebije oklep, ali napne lok brez napenjače, ali da zviže v rokah železen drog, pa ga že smatrajo za krepkega junaka ter ga povznajajo nad druge. Nekdaj pa so kaj takega doprinašale celo deklice.«

»Ne ugovarjam, da so bili ljudje svoje dni močnejši nego danes,« odvrne Povala, »pa še dandanašnji je moči najti krepke ljudi. Meni je dal gospod

Jezus precej moči, pa vendar še ne slovim za najmočnejšega v našem kraljestvu. Ali ste že videli Zaviša iz Garbova? Ta bi me premagal.«

»Videl sem ga. V plečih je tako širok kakor krakovski zvon.«

»Ali Dobeš iz Olešnice? On je enkrat na turnirju, ki so ga priredili Križarji v Torunu, premagal dvanaest viteзов na veliko slavo za-se in za naš narod.«

»Toda naš Mazur, Stašek Telek, je bil močnejši, gospod, nego vi, Zaviš, ali Dobek. O njem so pripovedovali, da je vzel v roko svežo šibico ter izmel sok iz nje.«

»Sok tudi jaz iztisnem!« zakliče Zbišek.

In poprej nego bi ga bil kdo povabil je skočil kraj ceste ter odlomil vejo od drevesa in stisnil jo pred očmi kneginjo in Danuše tako močno, da je zares jel sok kapati iz nje na zemljo.

»Oh, Jezus! zakliče na to Ofka iz Jarambkova.

»Ne hodite na vojno, ker bi bilo škoda, da bi tak človek poginil poprej nego se oženi.«

»Dà, škoda bi ga bilo!« ponovi Matija ter se zamračil.

Toda Mikolaj iz Dolgega lesa se jame smejati in z njim vred tudi kneginja. Drugi so glasno hvallili Zbiškovo moč in ker so takrat železno roko cenili nad vse drugo, torej so jele gospodičine klicati Danuši: »Raduj se!« In ona je bila tega v resnici vesela, dasiravno ni vedela, kaj bi mogla imeti od tega dobrega, da ima Zbišek tako moč. Zbišek, pozabivši popolnoma na Križarja, je gledal tako ponosno okrog sebe, in Mikolaj iz Dolgega lesa, hoteč ga nekoliko strezniti, mu je dejal:

(Dalje pri le.)

Foulardovo svilu od 65 kr. do gld. 3-65 meter za bluze in obleke; ravno tako črne, bele in barvane „Hennebergove svile“ od 65 kr. do gld. 14-65 meter. Vsakemu franko in carine prosto na dom. Vzorci z obratno pošto. — Pismena naročila naj se frankirajo v Svico s 25 vin. G. Henneberg, tovarnar svile (izkl. c. in kr. dvorni zalagatelj) v Curihu. (2)

Tržne cene.

		za 100 kilov
Kava: Santos	K	180— do 200—
Sandomingo	K	260— do 280—
Java	K	250— do 270—
Portorico	K	260— do 280—
Ceylon	K	360— do 380—
Sladkor		87— do 89—
Speh		160— do 180—
Petrolij v sodu		37— do 38—
Petrolij v zaboju		12— do 12-40
Maslo surovo		2— do 2-20
Kuhano		2-40 do 2-60
Moka: Ogerska.		
st. 0 K 28—, st. 1 K 26-80, st. 2 K 26-20		
„3“ 25-80, „4“ 25—, „5“ 24—,		
st. 6 K 22-80.		
Otr. bi debele	K	10-40 do 12—
drobne	K	10-40 do 11—
Taršica		14-60 do 15-20
Oves		13— do 17—

Loterijske številke.

20. septembra 1902.					
Trst	60	4	53	8	43
Lince	2	22	74	3	9

Leta 1881. v Gorici ustanovljena trdka
E. Riessner, v Nunski ulici 3,
(nasproti nunski cerkvi)
priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za mrtvaške potrebe, voščene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno črk na perilo.

E. LEBHERZ

Gorica

t o v a r n a u ž i g a l i c
priporoča prebivalcem Primor-
skega svoje izdelke raznih vrst,
posebno izvrstne in zanesljive
užigalice

Apollo

BRIVNICA

Anton Pucelj

priporoča svojo

brivnico v Gorici

na Travniku in

brivsko podružnico

v ulici Tre Re, 18

Wilhelmov zeljiščni sok

že dolgo let priljubljen

sok proti kašlju

1 steklenico K 2-50,
poštni zavoj — 6 stekl. K 10

franke na vsako avstro-ugersko pošto razpolija

Fran Wilhelm, lekarnar

c. kr. dvorni zalagatelj

v Neunkirchen, Spodnje Avstrijsko.

V znak pristnosti je na omotu grb ob-
čine trga Neunkirchen (devet cerkva).

Dobiva se v vseh lekarnah.

Kjer se ne dobi, vrši se pošiljatev direktno.

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladničar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, koleče za
birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za
mnogobrojna naročila ter obljublja solidno
postrežbo po jako zmernih cenah.

Naznanilo.

Z ozirom na to, da se je pre-
selila c. kr. okrajna in okrožna sod-
nija, c. kr. davkarija in drugi uradi
v novo poslopje v Kapucinsko ulico, si
dovoljuje podpisani priporočati slavnemu
občinstvu na deželi svojo dobroznano
gostilno

„Pri zlatem križu“ (pri Lizi)

v Kapucinski ulici

katera je preskrbljena z dobro ku-
hinjo ter toči izvrstna bela in črna
domača vina. Preskrbljeno je s so-
bami za prenočišča ter s hlevi za konje
in vozove.

Svojim rojakom v mestu in na de-
želi se toplo priporoča udani

Ivan Katnik, lastnik.

Razpis službe.

Podpisano županstvo razpi-
suje službo obč. tajnika tu, z
letno plačo 180 kron.

Prosileci se imajo oglasiti
pismeno do 7. oktobra 1902.

Županstvo Avče

dne 7. septembra 1902.

Župan:

Cvetražnik.

„Krojaška zadruga“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici.

Gosposka ulica št. 7.

Velika zaloga manufakturnega blaga.

Priporoča cenj. odjemalcem svoje v obširni izbori dospelo novo sveže blago
za jesensko in zimsko dobo, za ženske in moške; vsakovrstna sukna, kot: Loden,
Cheviot, Kammgarn i. dr.

Krasna izbira volnenin, forštajnov (porhet), »Lawn Tennis« i. dr. za ženske
obleke.

Priporoča izborno perilo, bombažasto in cvrtnasto, katero prejema iz prvih
slezkih tovarn; med temi ima tudi preproge, namizne prte, zavese, žepne rute,
bombažaste in cvrtnaste, blago za blazine, plahte, kovtre, žamet in pliš v vseh
barvah; prtenino, ogrinalke itd. Lepo perilo za moške in sicer: srajce, ovratnike,
zapestnice, prsnike, ovratnice, nogovnice, Jäger-srajce, za hribolazce itd. itd.

Vse po najnižjih in zadnjih cenah brez pogajanja.

Na željo se pošlje tudi uzorce, poštnine proste.

Evangelij v Vipavi in okoli Vipave.

Zgodovinska črtica na podlagi deloma še neznanih
dokumentov.

Spisal V. A. Schmidt, evangelijski župnik
v Gorici.

(Iz nemškega rokopisa poslovenil I. K.-č.)

(Dalje.)

Naj bi rešili poklicani krogi ono, kar
sem videl sam v obilici starih ali mojih raz-
iskavanj ne zadevajotih se papirjev v okolici
Vipave v povprečno vsaki 10. hiši in cesar
po jedni generaciji najdalje ni mogoče več
rešiti. Število teh papirjev znaša okoli 1000,
med njimi izrednosti in redkosti; denarna
vrednost je jako velika.

V moji lasti se nahajajoči papirji o po-
sameznih izmed 23 dajejo nastopno sliko
zunanjih življenjskih razmer.

Najpremožnejši so, kakor je povedano
že v začetku prvega dela, Distli. Njihovo je
bilo v takratni Vipavi skoro vse, kar ni bilo
last Lanthierijev; sedanji trg je bil velik
kompleks hiš njihove lasti; Lanthierijev arhiv
je poln kupnih in odveznih pogodb vsake
vrste med Lanth. in Distli, katerih posestvo
je prišlo sukcesivno v roke Lanthierijev. Te

premembe posesti prenehajo s koncem let
okoli 80, dokaz, da so — na kar se še
povrnemo — Distli ob tem času zapustili
kraj — izvzemi Bernarda, neugonobljivega,
ki se je znal držati vedno še, in uganjka je,
kako, v kraju. Posamežno ne nudijo te pre-
membe posesti nikakega tu v poštevi pri-
hajajočega zanimanja ter tudi ne podajajo,
žal, nikakih približnih poročil, kakor je to pri
nekaterih drugih. L. 1662. se nahaja neki
Hans Vincenc Distl — seveda katolik — kot
prodajalec zemljišč baronom Trillegh pri
Colu, l. 1635. je Bernhard Distl tržni sodnik
v Vipavi, ako ne drugi istega imena, je ta
naš občinski predstojnik, takrat seveda že
zdavnej katolik. V neki omejitni in menjalni
pogodbi od 22. sept. 1583. ddo. Lože med
Josipom Crobathom, Kobenclevim oskrbnik-
kom, in Hansom vitezom Spingelfeldom ter
V. pl. Schnitzenbaumom, baronom „zu Sonnig
und Dornau“, se navaja posest*) Seeprechta
Cividaterja in Smuča tako natanko, da bi
bilo mogoče s to pogodbo v roki kakor z
zemljevidom določiti meje nekdanjega po-
sestva lahko in v kratkem času. Razven teh
se nahajajo tam izmed naših rodbin neki
Josip Magajna in Jurij Cividater v Vipavi,

*) Odgovarja primorskemu kolonskemu sistemu.

neki Nikolaj Seeprecht v Lokavcu (grofija
goriska), neki Luka Čuk v Sv. Križu na Go-
riskem, neki Nikolaj Trošt v Volarjih (?) (Wol-
dariach), dokaz za daljno razširjenje krivo-
verskih rodbin; dalje Volkmaier (Vouchkmeier)
v Dolgempolju (?) in Volarjih ter neki Anton
Seeprecht brez navedbe kraja. Gregor Lušnik
„slav. dež. odbora na Kranjskem užitinar“
„vnder dem Prart“ je naveden kot priča
„Beistand“, kakor tudi Baltazar Seeprecht,
„knezove visokosti nadvojvode Karola av-
strijskega itd. trgovec z lesom v Vipavi“, na
neki pogodbi, čeprav je bil podložnik in
solastnik. Jurij Cividater je imel terasirano
njivo; Jakob Grošelj (Grössl) kovač* je
imel v Vipavi „eine Hoffstatt“ pravi original,
ter je „služil“ od tega najemnine 1 siling,
2 vinarja in na davku 1 siling 12 vinarjev,
kar je bil dolžan vsako leto oddajati o sv.
Martinu, in sicer se razume ta denar po
nemški vrednosti, kakor v deželi štajerski,
to je vsak siling po 8 1/2 krajcarja, in dva
vinarja tudi za 1/2 krajcarja; vsako leto je
moral za svoje posestvo delati 9 dni roboto.
Jakob Smuč in Josip Magajna imata vsak
po eno njivo ter plačujeta tudi o sv. Mar-
tinu 1 goldinar, 1 siling, 2 vinarja, ter de-
lata gotovo isto roboto kakor gorenji ali ne

dajata davkov. Baltazar Seeprecht in Jakob
Smuč sta imela na hribu Jamniku vsak pol
vinograda ter sta dajala za nju, kakor pravi
original „an Zechendt sammt Perckpfening“
od vsakega celega vinograda 4 težke vinarje
„vier schwere Pfening“, 1 siling. Nikolaj
Seeprecht je imel v Lokavcu večje posestvo
(1 Hueben*) ter je plačeval desetino 3 koše
zita, Luka Čuk je imel posestvo („1 Hube“),
v Sv. Križu ter je plačeval z desetino, Ni-
kolaj Trošt je imel en vinograd v Volarjih
ter je plačeval 2 silinga, Štefan Volkmaier
v Dolgempolju je imel malo posestvo in
tudi vinograd v Volarjih, za kar je plačeval
2 silinga. Jakob Smuč se prikaže zopet leta
1619; ako je isti, potem je naravno zopet
pokatoličen.

Bogatstvo ni bilo dano nobenemu iz-
med teh naših evangelijskih slovenskih pred-
nikov. V potu svojega obraza, večkrat daleč
od svojega stanovanja, so se trudili za svoj
živež.

Ena pogodba ima na koncu lična pod-
pisa in pečate Gregorja Lušnika in Baltazarja
Seeprechta, ena izmed malo z roko teh ver-
skih velikanov pisanih vrst v moji lasti.

(Dalje pride.)

Zahvala.

Globoko potrti vsled nenadne izgube svojega iskrenoljubljenega sina ozi-
roma brata

Avgusta Bajc-a

se zahvaljujemo iz dna srca vsem onim blagim dušam, ki so povodom smrti
nepozabnega pokojnika izrazile svojo sočutje, oziroma ga tako izredno številno in
častito sprejeli k večnemu počitku.

Vzlasti pa smo dolžni se zahvaliti domačemu preč. gosp. župniku za opetovano
tolažbo, gg. šol. nadzornikom Finžgerju in Lasiču ter bližnjim gg. učiteljem;
dalje vsem onim milim prijateljem, ki so od blizu in daleč prišli pokazati zadnjo
čast; domačim častitim rodbinam pl. Degrazijovi, Znidarčičevi, Vižintinovi, Mo-
zetičevi, Lasičevi, Hebatovi i. dr. za opetovano tolažbo in preskrbo veličastnega
spreveda; posebno hvaležni smo domačim in tujim darovalcem mnogih prekrasnih
vencev, dragim sovaščanom za ogromno udeležbo in gg. pevce za obe gniljivi
žalostinki; slednjič vsem, vsem onim, ki so na toli ganljiv način počastili spomin
pokojnika, nam pa s tem dajali najizdatnejšo tolažbo v teh težkih urah, in katerim
se osebno ne moremo zahvaliti.

Bog sam poplačaj vsem!

V Renčah, dne 24. septembra 1902.

Žalujoča rodbina Bajčeva.

Zaloga vsakovrstnega usnja in podplatov

v Gosposki ulici šte. 11

.... iz lastne tovarne v Mirnu

(obstoječa že nad 100 let.)

V zalogi je tudi usnje
ptujega izdelka vseh vrst.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

Za mnogobrojen obisk se toplo priporočata svojim rojakom v mestu
in na deželi

Hausner & Lokar.

Trgovina modnega blaga!

J. ZORNIK
GORICA

Moderce
pariške zadnje novosti
I. Lant. Barja, Gajstka ulica 7.
Z ostron na sebo jako kratko
dobro moje trgovine, stejem si
v največjo čast javiti, da sem si
že dobil od mnogobrojnih cen-
stih dam o mojih dobrih, pre-
modercih, modercih, pri-
in je radi tega se pri meni
vsake dame, da se pri meni
postreže kakor se vidijo
po modnih listih 50%
ceneje kakor drugod.

J. ZORNIK
GORICA

Pozor!

Čistilna voda „Reale“
iz vrelcev Mathies, lastnina
Henrika Mattonija v Budimpešti

je toplo priporočena od prvih tu- in
inozemskih zdravniških avtoritet kot
najbolje čistilno sredstvo. Odlikuje se
radi množine soli „Glauber“ in grenke
soli, katero ima v sebi ter s svojim
hitrim in dobrim učinkom.

Zaloga za Gorico:
Lekarna G. B. Pontoni.

Varstvo na znanja.

Koroški Rimski vrelec

najfinejša planinska kislava voda
izkušena ob vseh navedenih, po-
sebnostih, ob slabem prebavljanju, ob boleznih
na mehuru in ledvicah.

Zaloga: **Ed. Fonzari** v Gorici Via Vetturini, Caserma
in v vseh trgovinah z mineralnimi vodami.

Železnato vino

LEKARJA Piccoli-ja
v Ljubljani.
Dobiva se v lekarnah

krepča
malekvrne,
nervozne in
slabotne osebe

Edina zaloga na Kranjskem
Lekarna Piccoli

„pri Angelu“
Ljubljana, Dunajska cesta.

Pollitrska steklenica velja 2 K.
Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno, ako se mu pošlje
znesek, ali po poštne povzetju.
Je v razprodaji v lekarnah v Gorici,
Tolmini, na Primorskem, v Trstu, Istri
in Dalmaciji k 2-40 steklenica. 3

Lekarna Cristofoletti v Gorici

Prave in edine želodčne kapljice
z znamko sv. Antona Padovanskega.

Zdravilna moč teh
kapljic je nepre-
kosljiva — Te ka-
pljice **vradijo redno**
prebavljanje, če se
jih dvakrat na dan
po jedno žličico
popije. **Okrepé**
kvarjeni želodec
stare, da zgine v kratkem času
omotica in životna lenost (mrtvost).
Te kapljice tudi storé, da **človek**
raji je.

Cena steklenici 60 vin.
Prodajajo se v vseh glavnih le-
karnah na svetu. Za naročitve
in pošiljatelj pa jedino le v le-
karni
Cristofoletti v Gorici.

Trgovsko-obrtna registrovana zadruga
z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilna vloga obrestuje po 4½%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno
leto, po 5%. — Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube
obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posejila daje na poroštvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali
mesečnih obrokih, — proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje.

Zadružniki vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih
letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 1. julija 1902:

Deleži: a) podpisani	K 1.192.200—
b) vplačani	574.216-82
Dana posejila	1.275.397-96
Dopolnilni zaklad	195.455-40
Vloge	474.019-66

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem
in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo **veliko zalogo**

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici. v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli
dosedanjo trgovino pohištva trdke
Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza
vecchia št. 1, katero bomo vo-
dili pod enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno
po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmerne.

Delo je lično ter dobro osušeno.

Velika zaloga gotovih oblek
vsake vrste in vsake mere.

Brez konkurence!

Anton Krušič,
trgovec in krojaški mojster
Vrtna ulica št. 26.

Fersan-Cacao

Železnato, redilno in okrep-
čajoče sredstvo, tvori krv in
krep živce, je okusno in pre-
bavljajoče. Poizvé se lahko
o tem pri kakem zdravniku.

Glavna zaloga za Gorico: **Mirodilnica Anton Jeretič.**

Christofle & Cie
c. in kr. dvorni založniki

Heinrichhof Dunaj I. Opern Ring 5.

Težko posrebrnjeno
namizno orodje in posodje vseh vrst
(žlice, vilice, noži itd.)

Pripoznani najboljši izdelki izredne trpežnosti.
Največja izbéra najlepših modelov.

Ilustrovan cenik na zahtevanje.

Vsi Christoflovi izdelki imajo v jamstvo svoje iz-
virnosti vtisneno gornjo varnostno znamko in ime
Christofle.

Pristno kranjski Laneno-oljnati firnež
prodaja
ADOLF HAUPTMANN
v Ljubljani.

Tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja.

Ilustrovan ceniki so franko na razpolago.

Prodaja na debelo! **Prodaja na drobno!**

Anton Pečenko
Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina
izvipavskih, furlanskih,

**briskih, dal-
matinskih in
isterskih
vinogradov.**

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na
vse kraje avstro-ogerske monarhije v solih od 56
litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorec.

Cene zmerne Pošta poštna

Anton Kuštrin
trgovec
z jedilnim blagom
Gospodsk. ulica št. 23 (v lastni hiši).

Priporoča svojo zalogo jestvin, kolonijalij,
vsakovrstnega olja, navadnega in najfinejšega
„Luka“ po jako nizkih cenah. — V zalogi se
dobivajo testenine trdke Znidarski & Valentič
v Ilirski Bistrici; cikorija in zveplenke družbe
sv. Cirila in Metoda ter moke vseh vrst iz
mlinov Jochmann iz Ajdovščine in Majdiča
iz Kranja.

Razpošilja naročeno blago tudi na deželo
po pošti od 5 kilogr. naprej.

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr. drž. svetljo
Na Ivovski razstavi s prvo ceno — srebrno svetljo

Tovarna uzornih telovadnih priprav
JOS. VINDYŠ-A,
v Pragi na Smilovu
(Praha-Smichov) Vinohradská ulice číslo 816.
se priporoča

k popolnemu uzornemu prirejevanju
sokolskih in šolskih telovadnic

po najnovejših pripoznanjih in praktičnih sestavih.
V ta dokaz je na razpolago mnogo priporoče-
jočih sprical domačih in inozemskih.
Zagotavlja jedno leto. Cene zelo zmerne, plačuje
se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti.

Navadne priprave so vedno v zalogi.

Ceniki, proračuni in načrti za popolne telo-
vadnice pošilja na zahtevo brezplačno in poštne
prosto.

Poprave izvršuje po najnižjih cenah.

Dobre ure in po ceni!
s 3-letnim pisemnim jamstvom
razpošilja na zasebnike
prva tovarna ur v Mostu (Brn)
Hanns Konrad,
kvar ur ter zlatarja — Most (Česko).
Dobra ura Rera. iz niklja fl. 3-75;
srebrna ura Rem. fl. 5-80; srebrna
veržica fl. 1-20; budilnik iz niklja
fl. 1-95.

Tvrdba je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlate
in srebrne svetilje iz razstav ter tisoče priznanih
pisem. — Ilustrovan cenik zastoj!

Milijon dam uporablja „FEEOLIN“.

Vprašajte Svojega zdravnika, če ni „Feeolin“ najboljši
lepšalo sredstvo z kožo, lasi in zobmi!

Najčistejši obraz in najgrše roke dobijo hitro
aristokratsko finost in obliko z uporabo „Feeolina“.

„Feeolin“ je iz 42. najplemenitejših in najsvežjih zeljnih
sestavljeno angleško milo. Mi jamčimo, da izginejo
dalje po uporabi „Feeolina“ brez sledu gube in črte
na obrazu, zajede, mozoli, rdečica nosu itd. „Feeolin“
je najboljši čistilni, negovalni in lepšalni sredstvo
za lase, zabranjuje izpadanje las, plešo in bo-
lezni glave. „Feeolin“ je tudi najnaravnejše in naj-
boljše čistilno sredstvo za zobe. Kdor redno rabi
„Feeolin“ mesto mila, ostane mlad in lep. Zavezemo
se, denar takoj vrniti, če bi ne bil kdo s „Feeolinom“
popolnoma zadovoljen. Cena komadu K 1.—, 3 ko-
madom K 2-50, 6 komadom K 4.—, 12 komadom K
7.—. Poština pri 1 komadu 20 vin., od 3 komado-
navzgor 60 vin. Povzetje 60 vin. več. Razpošilja glavna
zaloga **M. Felth** Dunaj, VU., Mariahilferstrasse 38, 1

Peter Cotič,
čevljarski mojster
v Gorici, v Gosposki ulici št. 14
priporoča svojo
čevljarsko delavnico.